

Bijlage: Actuele CBS-cijfers met betrekking tot de handel met het VK

De Nederlandse economie is sterk verbonden met de Britse economie. In de Internationaliseringsmonitor 2017/1 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) wordt deze economische verwevenheid in detail beschreven (CBS, 2017).

In juni 2018 heeft het CBS in opdracht van ministerie van Economische Zaken en Klimaat op basis van maatwerktabellen een eerste update gegeven met de belangrijkste statistieken: economische verwevenheid, toegevoegde waarde dankzij de export en gekoppelde werkgelegenheid (CBS, 2018a). In oktober 2018 heeft het CBS in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken een uitgebreidere tabellenset opgeleverd die nog meer in detail de handel met het Verenigd Koninkrijk beschrijft en daarnaast is ingegaan op de kenmerken van Britse bedrijven in Nederland en Nederlandse bedrijven in het Verenigd Koninkrijk (CBS, 2018b).

Nu volgt een derde update ten aanzien van de handel met het VK, een update die feitelijk de cijfers van de eerste update met een jaar actualiseert. Deze nieuwe tabellenset (CBS, 2019a) presenteert onder andere de eerste 2018-cijfers ten aanzien van de Nederlandse verdiensten aan de export naar het Verenigd Koninkrijk. Het betreft voorlopige cijfers omdat er een nowcastmethode is gehanteerd zoals ook gebeurde ten tijden van de eerste update. Een belangrijke kanttekening is dat de cijfers die betrekking hebben op 2015 tot en met 2017 afwijken van vorig jaar, omdat de Nationale Rekeningen in de tussentijd een grote reguliere revisieronde hebben gekend¹. Daarbij zijn onder andere de marges op de dienstenexport aanzienlijk hoger waardoor de Nederlandse verdiensten aan de export naar het VK (voor hetzelfde jaar) duidelijk hoger uitkomen dan vorig jaar.

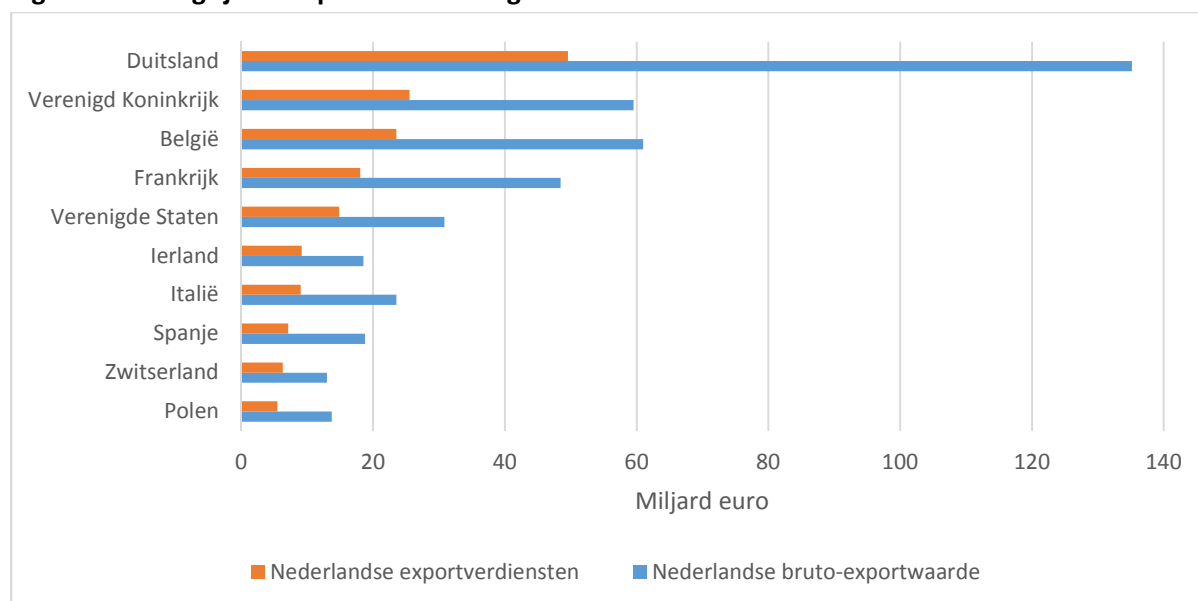
1. Macrobeeld toegevoegde waarde

1a) Verenigd Koninkrijk na Duitsland belangrijkste bestemming

Duitsland is met afstand de belangrijkste exportbestemming voor Nederland, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en België. Nederland verdiende in 2018 namelijk 49,6 miljard euro aan de export naar onze oosterburen ten opzichte van 25,5 miljard euro bij de export naar de Britten en 23,5 miljard euro bij de export naar onze zuiderburen. Er gaat wel meer export over de grens naar België dan naar het VK, maar Nederland verdient per euro meer aan de export naar het VK, voornamelijk door meer dienstenexport. Na deze drie bestemmingen volgen Frankrijk, de VS, Ierland, Italië, Spanje, Zwitserland en Polen.

---

¹ Zie ook: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/21/revisie-nationale-rekeningen>

Figuur 1. Belangrijkste exportbestemmingen 2018

Bron: CBS (2019a)

In vergelijking met 2017 zijn er slechts minimale verschillen in de ranking. In termen van bruto-exportwaarden zijn er zelfs helemaal geen verschillen in de rangschikking. In termen van exportverdiensten zijn Spanje (van negen naar acht) en Polen (van elf naar tien) belangrijker geworden en Zwitserland minder belangrijk (van acht naar negen). China valt net buiten de top tien (tiende in 2017 qua exportverdiensten).

Figuur 2. Ranking belangrijkste exportbestemmingen: 2017 versus 2018

Land	Positie qua exportwaarde ¹⁾		Positie qua exportverdiensten	
	2017*	2018*	2017*	2018*
Duitsland	1	1	1	1
België	2	2	3	3
Verenigd Koninkrijk	3	3	2	2
Frankrijk	4	4	4	4
Verenigde Staten	5	5	5	5
Italië	6	6	7	7
Spanje	7	7	9	8
Ierland	8	8	6	6
Polen	9	9	11	10
Zwitserland	10	10	8	9

* Voorlopige cijfers

¹⁾ Exportwaarde van goederen en diensten geijkt op de exporttotalen van nationale rekeningen, om vergelijking met bbp mogelijk te maken.

Bron: CBS (2019a)

1b) Verdiensten aan de export naar het VK toegenomen

Met de export naar het VK heeft Nederland in 2018 in totaal dus 25,5 miljard euro verdiend. Daarbij zijn de verdiensten aan de export sinds 2015 ieder jaar hoger uitgekomen. In vergelijking met 2017 liggen de verdiensten in 2018 naar schatting 1,0 miljard euro (4 procent) hoger. Het grootste gedeelte van de groei komt door dienstenexport (+0,6 miljard euro), gevolgd door de goederenexport (+0,4 miljard euro), met name de wederuitvoer van goederen.

Figuur 3. Waarde export naar het VK en verdiensten aan de export naar het VK

	2015	2016*	2017*	2018*	2015	2016*	2017*	2018*
	Waarde ¹⁾				Verdiensten			
	<i>x miljard euro</i>							
Totale export	53,5	54,1	56,1	59,5	23,2	24,2	24,5	25,5
Totale export goederen	36,2	36,3	37,2	39,6	11,7	12,4	12,0	12,4
Export goederen uit productie	15,1	16,4	16,3	16,5	8,8	9,5	9,1	9,0
Wederuitvoer	21,1	19,9	20,9	23,1	3,0	2,9	3,0	3,3
Totale export diensten	17,3	17,7	18,8	19,9	11,5	11,8	12,5	13,1
Export diensten excl.								
consumptie niet-ingezetenen	16,3	16,6	17,6	18,6	10,6	10,9	11,5	12,1
Consumptie niet-ingezetenen	1,0	1,1	1,3	1,3	0,8	0,9	1,0	1,0

¹⁾ Exportwaarde van goederen en diensten geijkt op de exporttotalen van nationale rekeningen, om vergelijking met bbp mogelijk te maken.

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS (2019a)

1c) Nederland verdient 43 eurocent per euro export

Door het vergelijken van de exportverdiensten met de bruto-exportwaarden kan worden berekend hoeveel Nederland verdient per euro export naar het Verenigd Koninkrijk. In 2018 verdiende Nederland 42,9 eurocent aan de gemiddelde euro export met bestemming VK. Dat is minder dan in de jaren ervoor (43,4 tot 44,8 eurocent per euro). De belangrijkste daling zit in de goederenexport uit eigen productie. Blijkbaar is er steeds meer import (grondstoffen, halffabrikaten of diensten) nodig ten behoeve van de goederenexport van Nederlandse makelij met bestemming Verenigd Koninkrijk.

De 43 eurocent die Nederland aan een euro export naar het VK verdient is meer dan Nederland verdient aan de export naar de tien belangrijkste handelspartners uit figuur 1 (40 eurocent). Nederland verdient meer aan andere landen die een belangrijke bestemming zijn voor onze dienstenexport: Zwitserland, Ierland en de VS (48 tot 50 eurocent per euro). Aan de export naar Duitsland, België, Frankrijk, Italië, Spanje en Polen verdient Nederland per euro minder (37 tot 40 eurocent).

Een andere afgeleide indicator van de Nederlandse exportverdiensten betreft het aandeel van de export naar het VK in het bbp. Dit geeft een indicatie van de economische verwevenheid tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Omdat zowel de exportverdiensten als het bbp toegevoegde waarden betreffen (inclusief saldo productgebonden belastingen en subsidies) kunnen beide cijfers door elkaar gedeeld worden (zie ook de methodologische toelichting). Het belang van de export naar het VK komt voor 2018 uit op 3,3 procent van het bbp, net als in 2017 en iets lager dan in 2015 en 2016 (toen 3,4 procent van het bbp).

Figuur 4. Verdiensten aan het VK per euro en t.o.v. het bbp

	2015	2016*	2017*	2018*	2015	2016*	2017*	2018*
	Verdiensten per euro				bbp			
	%							
Totale export	43,4	44,8	43,7	42,9	3,4	3,4	3,3	3,3
Totale export goederen	32,4	34,1	32,3	31,3	1,7	1,8	1,6	1,6
Export goederen uit productie	58,0	57,6	55,6	54,7	1,3	1,3	1,2	1,2
Wederuitvoer	14,1	14,8	14,2	14,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Totale export diensten	66,2	66,5	66,3	65,9	1,7	1,7	1,7	1,7
Export diensten excl. consumptie niet-ingezetenen	65,2	65,5	65,2	65,2	1,5	1,5	1,6	1,6
Consumptie niet-ingezetenen	83,2	81,8	80,7	77,0	0,1	0,1	0,1	0,1

* Voorlopige cijfers

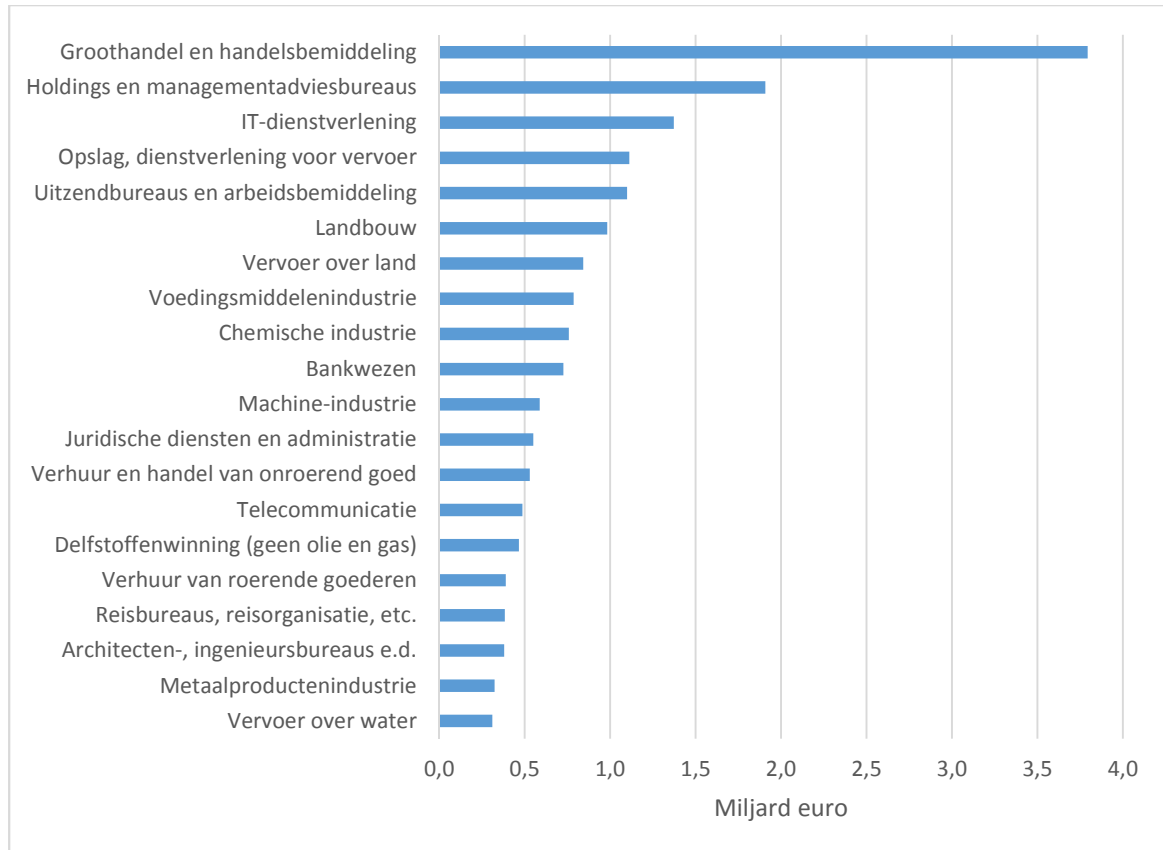
Bron: CBS (2019a)

2) Toegevoegde waarde bedrijfstakken

2a) Groothandel en handelsbemiddeling belangrijkste bedrijfstak

De totale exportverdiensten van 25,5 miljard euro bij de export naar het VK zijn voor 24,8 miljard euro toe te wijzen aan Nederlandse bedrijfstakken (0,7 miljard euro betreft productgebonden belastingen en subsidies). Dit is de toegevoegde waarde die direct of indirect wordt gegenereerd voor de Nederlandse economie door de betrokkenheid van een bedrijfstak bij de export naar het Verenigd Koninkrijk. Dit kan zijn als exporteur (direct) of als toeleverancier ten behoeve van de export door andere bedrijfstakken (indirect).

De 20 belangrijkste bedrijfstakken zijn goed voor 17,8 miljard euro oftewel 72 procent van de totale gegenereerde toegevoegde waarde door de export naar het Verenigd Koninkrijk. Groothandel en handelsbemiddeling (15 procent), holdings en managementadviesbureaus (8 procent) en IT-dienstverlening (6 procent) zijn de belangrijkste bedrijfstakken in de export naar het Verenigd Koninkrijk.

Figuur 5. Verdiensten aan de export naar het Verenigd Koninkrijk naar bedrijfstak, 2018

Bron: CBS (2019a)

2b) Ook grootste groei bij groothandel en handelsbemiddeling

Groothandel en handelsbemiddeling is ook de bedrijfstak met de grootste groei in exportverdiensten tussen 2015 en 2018 (+475 miljoen euro), op de voet gevolgd door IT-dienstverlening (+434 miljoen euro) en op afstand uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling (+275 miljoen euro). Winning van aardolie en aardgas is veel minder belangrijk geworden voor de Nederlandse export naar het Verenigd Koninkrijk (-462 miljoen euro).

Een vergelijking met 2017 leert dat met name de groei van de exportverdiensten dankzij de groothandel en handelsbemiddeling een recent fenomeen is. Als we enkel kijken naar de absolute mutaties tussen 2017 en 2018 dan zit ook hier de grootste groei (+214 miljoen euro), op afstand gevolgd door reisbureaus en reisorganisaties (+94 miljoen), opslag en dienstverlening voor vervoer (+70 miljoen) en juridische diensten en administratie (+51 miljoen). De grootste afname zit ook vanaf 2017 bij de winning van aardolie en aardgas (-56 miljoen euro), gevolgd door landbouw (-46 miljoen) en telecommunicatie (-23 miljoen).

Figuur 6. Grootste mutaties per bedrijfstak, uitgangspunt 2015-2018

Top 5 groei:	2015-18		2017-18	
	mln euro	%	mln euro	%
Groothandel en handelsbemiddeling	475	14	214	6
IT-dienstverlening	434	46	13	1
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	275	33	48	5
Holdings en managementadviesbureaus	209	12	48	3
Machine-industrie	176	43	26	5

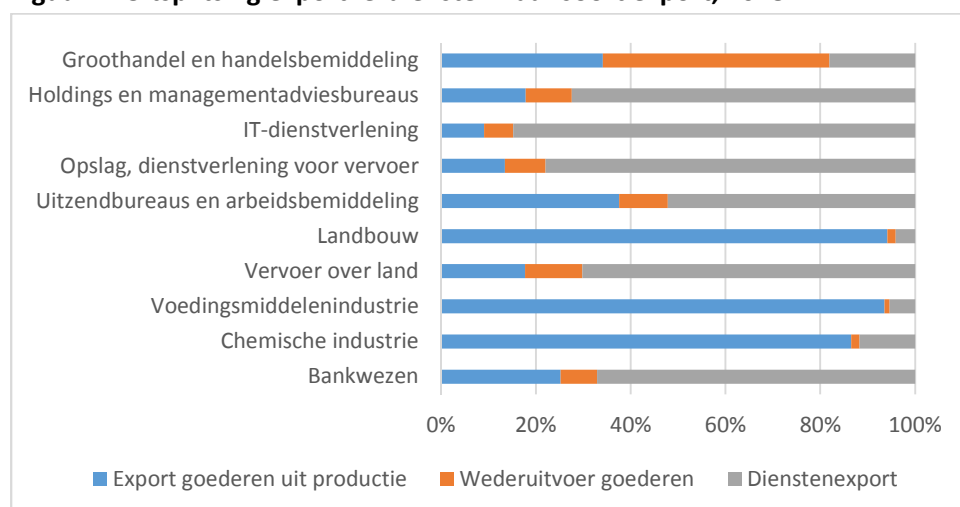

Top 5 daling:	2015-18		2017-18	
	mln euro	%	mln euro	%
Telecommunicatie	-76	-14	-23	-5
Bankwezen	-95	-12	-18	-2
Verhuur van roerende goederen	-168	-30	10	3
Energiebedrijven	-177	-39	-12	-4
Winning van aardolie en aardgas	-462	-65	-56	-19

Bron: CBS (2019a)

2c) Dienstenexport belangrijke driver exportverdiensten

De eerste tien bedrijfstakken van figuur 5 zijn verder uit te splitsen naar de soort export waaraan verdiend wordt. De exportverdiensten van groothandel en handelsbemiddeling hebben voor 48 procent te maken met wederuitvoer van goederen naar het Verenigd Koninkrijk. Dat is een heel hoog percentage in vergelijking met het totaal gemiddelde. De bedrijfstakken op plek twee tot en met vijf verdienen vooral aan de dienstenexport naar het Verenigd Koninkrijk (52 tot 85 procent van het totaal). Landbouw, voedingsmiddelenindustrie en de chemische industrie leunen voor hun toegevoegde waarde vooral op de goederenexport van Nederlandse makelij.

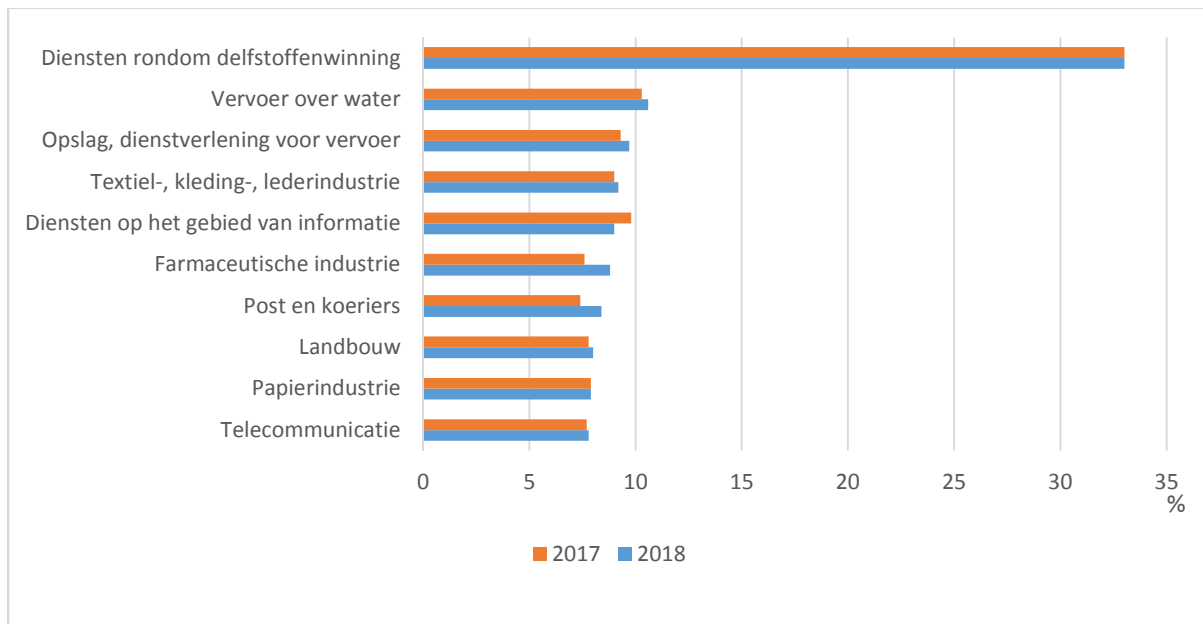
Figuur 7. Uitsplitsing exportverdiensten naar soort export, 2018

Bron: CBS (2019a)

2d) Export naar VK belangrijkste voor diensten rondom delfstoffenwinning

Een andere benadering is om te kijken naar het belang van de export naar het VK voor individuele bedrijfstakken. De verdiensten aan de export naar het VK worden hier afgezet tegen de totale gegenereerde Nederlandse toegevoegde waarde door de bedrijfstak (inclusief binnenlandse verdiensten en export naar andere landen). Dan blijken diensten rondom de delfstoffenwinning² het meest afhankelijk te zijn van de export naar het VK (circa een derde), op ruimte afstand gevolgd door de bedrijfstakken in figuur 8 zoals vervoer en landbouw. De genoemde bedrijfstakken zitten allen ruim boven het totaalgemiddelde van 3,6 procent in 2018.

Figuur 8. Aandeel verdiensten aan de export naar het VK in totale toegevoegde waarde

Bron: CBS (2019a)

3) Werkgelegenheid

3a) Vele bedrijfstakken profiteren van de export

Tot zover is er enkel gesproken over de toegevoegde waarde die verbonden is aan de export naar het Verenigd Koninkrijk. Het CBS kan via input-outputanalyse ook uitspraken doen over de werkgelegenheid die aan deze export gekoppeld is. Uit de analyse blijkt dat een viertal bedrijfstakken vrijwel in even grote mate profiteren van de export naar het Verenigd Koninkrijk in termen van werkgelegenheid. Dat geldt voor de verhuur en overige zakelijke diensten (39 duizend vte), industrie, handel (beiden 37 duizend vte) en de specialistische zakelijke dienstverlening (35 duizend vte). Binnen vervoer en opslag, informatie en communicatie, en de landbouw wordt ook nog een aanzienlijke werkgelegenheid gegenereerd. In de tijd zijn de verschillen minimaal. De grootste groei betreft de bedrijfstak informatie en communicatie met een werkgelegenheids groei van circa 4 duizend vte. De totale werkgelegenheid dankzij de export naar het Verenigd Koninkrijk was in 2017 gelijk aan 2016 met 234 duizend arbeidsjaren, maar hoger dan in 2015 (219 duizend vte)³.

Figuur 9. Werkgelegenheid gekoppeld aan de export naar het VK

² Het betreft hier met name 'aan de mijnbouw, olie- en gaswinning verbonden diensten'.

³ 2017 is het meest recente jaar waarover gegevens bekend zijn ten aanzien van de werkgelegenheid.

	2015	2016*	2017*
	x 1000 vte		
Landbouw, bosbouw en visserij	14	13	13
Delfstoffenwinning	1	2	2
Industrie	35	39	37
Energievoorziening	2	1	1
Waterbedrijven en afvalbeheer	1	2	2
Bouwnijverheid	5	5	6
Handel	36	38	37
Vervoer en opslag	26	26	25
Horeca	5	5	6
Informatie en communicatie	15	17	19
Financiële dienstverlening	5	4	4
Verhuur en handel van onroerend goed	1	1	1
Specialistische zakelijke diensten	32	35	35
Verhuur en overige zakelijke diensten	35	37	39
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	2	1	2
Onderwijs	1	2	2
Gezondheids- en welzijnszorg	1	1	1
Cultuur, sport en recreatie	3	3	3
Overige dienstverlening	1	2	2
Huishoudens	0	0	0
Totaal	219	234	234

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS (2019a)

3b) Meer mannen dan vrouwen profiteren van de export naar het VK

De 234 duizend arbeidsjaren dankzij de export naar het VK in 2017 betroffen 166 duizend arbeidsjaren voor mannen en 68 duizend arbeidsjaren voor vrouwen. Absoluut gezien profiteren mannen in alle bedrijfstakken meer van de export dan de vrouwen, maar er is wel sprake van een afwijkende verdeling tussen de bedrijfstakken. Met name in de dienstensectoren is het voltijdsbanenaandeel hoger bij de vrouwen dan bij de mannen. Zo is 23 procent van de voltijdsbanen die bij vrouwen terechtkomen door de export naar het VK gelokaliseerd bij de bedrijfstak verhuur en overige zakelijke diensten, terwijl dat bij de mannen 14 procent is. Industrie en vervoer en opslag zijn wel typische bedrijfstakken waarin mannen ook relatief oververtegenwoordigd zijn.

Figuur 10. Mannen en vrouwen in de werkgelegenheid verbonden aan de export naar het VK, 2017

	Totaal		Mannen		Vrouwen	
	x 1 000 vte	%	x 1 000 vte	%	x 1 000 vte	%
Landbouw, bosbouw en visserij	13	6%	9	6%	4	6%
Delfstoffenwinning	2	1%	2	1%	0	0%
Industrie	37	16%	30	18%	7	10%
Energievoorziening	1	0%	1	0%	0	0%
Waterbedrijven en afvalbeheer	2	1%	2	1%	0	0%
Bouwnijverheid	6	2%	5	3%	0	1%
Handel	37	16%	26	16%	11	16%
Vervoer en opslag	25	11%	20	12%	5	7%
Horeca	6	2%	3	2%	3	4%
Informatie en communicatie	19	8%	15	9%	4	6%
Financiële dienstverlening	4	2%	3	2%	2	2%
Verhuur en handel van onroerend goed	1	0%	0	0%	0	1%
Specialistische zakelijke diensten	35	15%	23	14%	12	18%
Verhuur en overige zakelijke diensten	39	16%	23	14%	16	23%
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	2	1%	1	1%	1	1%
Onderwijs	2	1%	1	0%	1	1%
Gezondheids- en welzijnszorg	1	0%	0	0%	0	1%
Cultuur, sport en recreatie	3	1%	2	1%	1	2%
Overige dienstverlening	2	1%	1	0%	1	1%
Huishoudens	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal	234	100%	166	100%	68	100%

Bron: CBS (2019a)

4) Goederen en diensten in de export naar het VK

4a) Machines en vervoermaterieel belangrijk in de goederenhandel

De bruto-exportwaarde van goederen van Nederlandse makelij met bestemming Verenigd Koninkrijk bedroeg in 2018 ruim 20 miljard euro ten opzichte van bijna circa 15,5 miljard euro in 2010. In 2018 zijn voeding en levende dieren de belangrijkste exportcategorie (22 procent), gevolgd door chemische producten en ook machines en vervoermaterieel (beide groepen 20 procent). In vergelijking met 2010⁴ zijn minerale brandstoffen minder belangrijk geworden voor Nederland (van 17 naar 12 procent) en machines en vervoermaterieel juist belangrijker (van 14 naar 20 procent). Tussen 2017 en 2018 zijn de verschillen minimaal. De totale export van Nederlandse makelij is tussen 2017 en 2018 iets afgenomen. Zie ook het nieuwsbericht "Minder export van Nederlandse makelij naar het VK" (CBS, 2019d).

Figuur 11. Samenstelling export van goederen van Nederlandse makelij naar het VK

⁴ In de vorige tabellen was verder terugkijken dan 2015 niet mogelijk in verband met cijfers voor en na NR-revisie. Hier gaat het om cijfers uit de bronstatistiek van de goederenhandel en zijn lange tijdreeksen wel mogelijk. Hier wordt gekozen voor 2010 als vergelijkingsjaar.

	2010		2017		2018*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
Totaal goederen	15 488	100%	20 393	100%	20 213	100%
0 Voeding en levende dieren	3 553	23%	4 302	21%	4 365	22%
1 Dranken en tabak	333	2%	424	2%	456	2%
2 Grondstoffen, niet eetbaar	1 085	7%	1 248	6%	1 222	6%
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen	2 677	17%	2 398	12%	2 332	12%
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	248	2%	319	2%	262	1%
5 Chemische producten	3 069	20%	3 935	19%	4 022	20%
6 Industriële producten	1 474	10%	2 192	11%	2 085	10%
7 Machines en vervoermaterieel	2 185	14%	4 007	20%	3 973	20%
8 Diverse gefabriceerde goederen	850	5%	1 532	8%	1 470	7%
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	13	0%	36	0%	28	0%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS (2019b)

De bruto-exportwaarde van de wederuitvoer van goederen is bijna net zo groot als bij de goederenexport van Nederlandse makelij: bijna 20 miljard euro in 2018. Ook hier is een forse groei in de tijd: de exportwaarde besloeg nog ruim 14 miljard euro in 2010. De wederuitvoer betreft voor het grootste deel machines en vervoermaterieel (41 procent), gevolgd door fabrikaten (21 procent), chemie (13 procent) en minerale brandstoffen (10 procent). In vergelijking met 2010 zijn machines en vervoermaterieel wel minder belangrijk geworden (van 46 tot 41 procent) en fabrikaten juist belangrijker (van 15 tot 21 procent). De belangrijkste verschuivingen tussen 2017 en 2018 betreffen minerale brandstoffen (van 8 naar 10 procent), chemie (van 15 naar 13 procent) en fabrikaten (van 19 naar 21 procent).

Figuur 12. Samenstelling wederuitvoer van goederen naar het VK

	2010		2017		2018*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
Totaal goederen	14 163	100%	18 830	100%	19 481	100%
0 Voeding en levende dieren	999	7%	1 543	8%	1 501	8%
1 Dranken en tabak	50	0%	211	1%	162	1%
2 Grondstoffen, niet eetbaar	216	2%	230	1%	285	1%
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen	1 002	7%	1 525	8%	1 865	10%
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	47	0%	106	1%	114	1%
5 Chemische producten	2 192	15%	2 870	15%	2 507	13%
6 Industriële producten	900	6%	1 011	5%	981	5%
7 Machines en vervoermaterieel	6 545	46%	7 679	41%	8 046	41%
8 Diverse gefabriceerde goederen	2 195	15%	3 623	19%	4 010	21%
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	17	0%	31	0%	10	0%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS (2019b)

Aan de importkant is er ook een grote groei geweest tussen 2010 en 2018: van 22,1 miljard euro tot 26,3 miljard euro. Een heel groot deel van de invoer uit het VK betreft minerale brandstoffen zoals aardolie, aardolieproducten en aardgas (42 procent) en op grote afstand volgen machines en vervoermaterieel (19 procent). Ten opzichte van 2010 zijn de minerale brandstoffen belangrijker geworden (van 37 tot 42 procent) en chemische producten (van 19 naar 15 procent) en machines en vervoermaterieel (van 22 naar 19 procent) juist minder belangrijk.

Opvallend is dat de gehele groei van het belang van de minerale brandstoffen in de invoerwaarde heeft plaatsgevonden in de periode 2017-2018. In een eerdere analyse is gekeken in hoeverre de import uit het Verenigd Koninkrijk voor de Nederlandse markt bestemd is (ruim de helft) of bestemd voor Nederlandse wederuitvoer (bijna de helft). Ruwe aardolie en auto's uit het Verenigd Koninkrijk zijn meestal bestemd voor de Nederlandse markt terwijl producten als aardolieproducten en medicijnen met name bestemd zijn voor wederuitvoer naar derde landen (CBS, 2019f).

Figuur 13. Samenstelling import van goederen uit het VK

	2010		2017		2018*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
Totaal goederen	22 130	100%	23 276	100%	26 324	100%
0 Voeding en levende dieren	1 112	5%	1 488	6%	1 547	6%
1 Dranken en tabak	199	1%	270	1%	261	1%
2 Grondstoffen, niet eetbaar	324	1%	356	2%	336	1%
3 Minerale brandstoffen, smeermiddelen	8 190	37%	8 311	36%	10 985	42%
4 Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	66	0%	153	1%	169	1%
5 Chemische producten	4 237	19%	3 920	17%	3 893	15%
6 Industriële producten	1 600	7%	1 598	7%	1 699	6%
7 Machines en vervoermaterieel	4 968	22%	4 866	21%	5 047	19%
8 Diverse gefabriceerde goederen	1 395	6%	2 282	10%	2 353	9%
9 Niet afzonderlijk genoemde goederen	38	0%	32	0%	35	0%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS (2019b)

4b) Zakelijke diensten belangrijk in de dienstenhandel

De dienstenexport naar het Verenigd Koninkrijk nam in exportwaarde toe van 16,8 miljard euro in 2014 tot 23,8 miljard euro in 2018 en daarmee is het VK de belangrijkste dienstenbestemming na Duitsland en Ierland (CBS, 2019e). Bij de dienstenexport naar het Verenigd Koninkrijk zijn zakelijke diensten doorslaggevend (35 procent), gevolgd door telecommunicatie en computerdiensten (21 procent) en vervoersdiensten (18 procent). Ten opzichte van 2014⁵ zijn vervoersdiensten minder belangrijk geworden (van 26 naar 18 procent) en zakelijke diensten (van 31 naar 35 procent) en royalty's (van 6 naar 11 procent) juist belangrijker.

⁵ In verband met een methodebreuk tussen 2013 en 2014 in de dienstenhandel kan voor een goede vergelijking niet verder terug worden gegaan dan 2014.

Figuur 14. Samenstelling dienstenexport naar het VK

	2014		2017*		2018*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
S Totaal Diensten	16 791	100%	22 839	100%	23 801	100%
SC Vervoersdiensten	4 341	26%	4 275	19%	4 318	18%
SD Reisverkeer	886	5%	1 272	6%	1 308	5%
SE Bouwdiensten	264	2%	396	2%	621	3%
SG Financiële diensten	489	3%	550	2%	546	2%
SH Gebruik intellectueel eigendom n.e.g.	998	6%	2 711	12%	2 735	11%
SI Telecommunicatie, computerdiensten, etc.	3 815	23%	4 985	22%	4 961	21%
SJ Andere zakelijke diensten	5 202	31%	7 656	34%	8 242	35%
SK Pers., cult. en recreatieve diensten	97	1%	97	0%	173	1%
Verzekering, overheid, industrie, onderhoud	699	3%	897	4%	897	3%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS (2019c)

De dienstenimport kende een vergelijkbare groei van 16,1 miljard euro in 2014 tot 19,5 miljard euro in 2018. Nog meer dan bij de dienstenexport zijn hier de zakelijke diensten toonaangevend met een aandeel van 48 procent in het totaal, op grote afstand gevolgd door telecommunicatie- en computerdiensten (15 procent). In vergelijking met 2014 zijn de genoemde diensten iets belangrijker geworden en royalty's juist minder belangrijk (van 11 naar 9 procent).

Figuur 15. Samenstelling dienstenimport uit het VK

	2014		2017*		2018*	
	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel	mln euro	aandeel
S Totaal Diensten	16 147	100%	19 062	100%	19 523	100%
SC Vervoersdiensten	1 597	10%	1 892	10%	1 771	9%
SD Reisverkeer	825	5%	914	5%	990	5%
SE Bouwdiensten	117	1%	249	1%	331	2%
SG Financiële diensten	1 362	8%	1 367	7%	1 126	6%
SH Gebruik intellectueel eigendom n.e.g.	1 736	11%	1 843	10%	1 686	9%
SI Telecommunicatie, computerdiensten, etc.	2 128	13%	2 669	14%	2 852	15%
SJ Andere zakelijke diensten	7 422	46%	8 690	46%	9 434	48%
SK Pers., cult. en recreatieve diensten	86	1%	234	1%	218	1%
Verzekering, overheid, industrie, onderhoud	874	4%	1 204	6%	1 115	5%

* Voorlopige cijfers

Bron: CBS (2019c)

Methodologische toelichting

Merk op dat de maatwerktabellen (CBS, 2019a), onderliggend aan de cijfers in paragraaf 1 tot en met 3, gebaseerd zijn op de Nationale Rekeningen statistiek. Er is voor deze methode gekozen, omdat alleen op basis van deze statistiek de toegevoegde waarde dankzij export kan worden geschat. De toegevoegde waarde van de export – het bedrag dat Nederland aan de export verdient – is de beste manier om de handelsrelatie tussen Nederland en het VK inzichtelijk te maken. Het CBS heeft de bbp-cijfers als basis genomen en vervolgens op productniveau gekeken welk deel volgens de goederen- en de dienstenstatistiek naar het VK gaat (top-downbenadering). De bruto exportcijfers in tabel 1 wijken daarmee af van de goederen- en dienstenstatistiek in StatLine (zoals gebruikt in paragraaf 4). Het belangrijkste verschil is conceptueel en heeft betrekking op de goederen: StatLine gaat uit van het principe van grensoverschrijding en NR gaat uit van het principe van economische eigendomsoverdracht tussen ingezetenen en niet-ingezetenen.

Bronnen

CBS (2017), *Internationaliseringsmonitor 2017-I: Verenigd Koninkrijk*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2017/09/internationaliseringsmonitor-2017-eerste-kwartaal>

CBS (2018a), *Maatwerktabellen verdiensten export naar diverse landen 2015-2017*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/22/verdiensten-export-naar-diverse-landen-2015-2017>

CBS (2018b), *Maatwerktabellen internationale economische relaties met het Verenigd Koninkrijk*. Centraal Bureau voor de statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/41/economische-relaties-met-het-vk>

CBS (2019a), *Maatwerktabellen verdiensten export naar het Verenigd Koninkrijk, 2015-2018*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire. Publicatie op 13 mei 2019.

CBS (2019b), *CBS-StatLine, In- uit en wederuitvoer*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83028NED&D1=a&D2=a&D3=63&D4=116%2c220&VW=T>

CBS (2019c), *CBS-StatLine, In- en uitvoer van diensten naar land*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82616NED&D1=0-1&D2=0-3,17,25-29,33,37,I&D3=80&D4=4,I&VW=T>

CBS (2019d), *Minder export van Nederlandse makelij naar het VK*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/10/minder-export-van-nederlandse-makelij-naar-het-vk>

CBS (2019e), *Verenigd Koninkrijk derde bestemming dienstenexport*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/11/verenigd-koninkrijk-derde-bestemming-dienstenexport>

CBS (2019f), *Bijna helft import uit VK niet voor eigen gebruik*. Centraal Bureau voor de Statistiek: Den Haag/Heerlen/Bonaire.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/10/bijna-helft-import-uit-vk-niet-voor-nederlands-gebruik>